СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 267. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 16-го листопаду 1938. No. 267. Jersey City, N. J., Wednesday, November 16, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА ВІДКЛИКАЄ СВОГО АМБАСАДОРА З НІМЕЧЧИНИ

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд вислав свому представникові в Німеччині, амбасадорові Гю Р. Вилсонові, приказ негайно вертатись до Вашинґтону для зложення рапорту й нарад.

Відкликання є видно драматичним зазначенням невдоволення уряду Злучених Держав з політики Німеччини. Не підлягає найменшому сумнівові, що протест стоїть у звязку з політикою націстичного уряду супроти жидів.

Уряд уживає такого способу протесту лише в дуже виняткових випадках, а саме тоді, коли він хоче зазначити, що писати ноти протесту на ніщо не придасться.

АМЕРИКАНСЬКІ ПРОВІДНИКИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

НЮ ЙОРК. — Шість визначних американців підняли в понеділок вечором публичний протест через радіо проти переслідування жидів у Німеччині.

Промовляли: бувший президент Герберт Гувер; секретар внутрішніх справ Ікес; сенатор Кинґ з Юти; о. Роберт Ґенон, президент католицького університету Фордгем у Ню Йорку; Алфред Ландон, визначний републиканець, що був кандидатом партії на уряд президента Злучених Держав у 1936 році; та Едвин Гюз, епископ методиської епископальної церкви.

БУДЖЕТОВА РАДА НЮ ЙОРКУ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

НЮ ЙОРК. — Так звана оціночна рада міста Ню Йорку, котра постановляє про видатки міста, ухвалила на своїм засіданні резолюцію, в котрій називає переслідування жидів у Німеччині ударом у цивілізацію.

Посадник міста Ля Ґвардія, котрий не був приявний на засіданні, видав окрему заяву, в котрій називає поведінку націстичного уряду супроти жидів бестіяльством.

ПРОПАҐАНДА ЗА ПОВНЕ ЗІРВАННЯ ДИПЛЬОТИЧНИХ ЗНОСИН З НІМЕЧЧИНОЮ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — У своїй передовиці зприводу візвання амбасадора Вилсона до Вашинґтону місцевий щоденник „Леджер" домагається повного зірвання усяких дипльоматичних зносин між Злученими Державами й Німеччиною.

Ріжні інші ґазети широко цитують цю статтю.

ОРҐАНІЗАЦІЯ ЗА ПРАВА МЕНШИН.

ВАШИНҐТОН. — Метю Вол, віцепрезидент Американської Федерації Праці, заявляє, що заходами кількох орґанізацій ведуться переговори в справі встановлення нової орґанізації в цїли оборони прав меншин в Европі, без огляду на те, хто кого й де переслідує.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ПОТРЕБУ МИРУ В ЮНІЯХ.

ПИТСБУРҐ (Па.). — Президент Рузвелт вислав на першу конвенцію Комітету Промислової Орґанізації заклик зробити все можливе, щоб довести до угоди між двома відломками робітничих юній.

Джан Луїс, президент Комітету, відкриваючи конвенцію, обіцяв, що конвенція візьме цей заклик під увагу. Він теж згадував про переслідування жидів у Німеччині.

МОТОРОВА КОРПОРАЦІЯ МАЄ НОВИЙ ПЛЯН СТАБІЛІЗАЦІЇ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК. — Алфред П. Словн, президент Ґенеральної Моторової Корпорації, заявив тут публично, що підприємство виробило плян стабілізації праці, що полягає на даванні робітникам підчас депресії позичок.

ЗАПОВІДАЮТЬ ПЕРЕМІНИ В ДОПОМОГОВИХ РОБОТАХ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт відбув з провідниками департаментів, що ведуть допомогові роботи, довшу конференцію в справі змін у тих роботах.

Президент виступив за те, щоб допомогових робітників уживати для розбудови оборони краю.

ПРОЦЕС ЗА ШПИГУНСТВО.

НЮ ЙОРК. — Йоганна Гофман, що стає тут з двома чоловіками, обвинувачена за шпиґунство в користь Німеччини, обвинувачувала підчас своїх дальших зізнань федерального аґента Леона Тюрі за підсування їй фальшивих зізнань про її шпиґунську діяльність; вона казала, що аґент обіцяв їй повну свободу, як вона признається до вини. Зведена цею обіцянкою, Гофман говорила, вона призналася до шпигунства, хоч ним не займалася.

ЗАСУДИЛИ КОМОРНИКА ЗА ДЕФРАВДАЦІЮ.

Перед луцьким окружним судом на виїзній сесії у Володимирі Волинськім відбулася розправа проти коморника С. Зеліньского, якого обвинувачували в крадіжі 10,000 зл. Суд засудив його на 3 роки тюрми.

ВЕЛИКИЙ ПОПИТ У ЯПОНІЇ НА ШКІРИ МИШЕЙ І ЩУРІВ.

Японія, як відомо, перевела мобілізацію всіх матеріяльних засобів, що конечні до ведення війни. Взято під увагу навіть шкіри щурів і мишей, які можуть бути потрібні до виробу ріжних предметів для війська. У тому ціни на шкіри здохлих котів, собак, а також щурів і мишей значно зросли в Японії. І так, за собачу шкіру платиться там тепер від 5 до 8 єн, за котячу від одної єни вгору, за шкіру щура десять сен, за мишачу шкіру пять сен.

БАГАТИЙ ВЛАСНИК ДОМІВ НЕПОПРАВНИМ ЗЛОДІЄМ.

У Рембертові поліція арештувала 35-літнього Чеслава Круляка, за яким розписано стежні листи. Круляк обкрадав у підваршавських місцевостях фабрики, шлюсарські варстати і т. п., з яких забирав частини машин. Крадені предмети маґазинував у пивниці недалеко свого помешкання, переробляв їх і продавав з черги тим самим варстатам, з яких їх крав. Кружляк має кілька віль і великий механічний варстат у Варшаві.

СКІЛЬКИ КОШТУЄ ЛЕВ?

Директор паризького звіринця робить тепер старання, щоб забезпечити його „мешканців" перед евентуальними трійливими ґазами. З того приводу мав він розмову з журналістами, яким подав м. ін. вартість поодиноких звірят звіринця. І так: морський слон варт 150 тисяч франків, носорожець — понад 500,000 фр., одна жирафа — 150,000 фр., тигр і пума по 20,000 фр., а льва можна купити за 2,000 фр., тобто коштує він стільки, скільки маленький расовий песик.

БАНДИТСЬКИЙ НАПАД.

В сам день празника в селі Протеси біля Журавна, у хвилині, коли люди виходили з церкви, напали драбуґи на господаря з сусіднього села Перекоси і так важко побили його сокирами та залізним ломом що він помер уночі. Поліція арештувала вже всіх чотирьох убивників і відставила їх із Журавна до арешту у Стрию.

НОВИЙ ЛЕГКОПАД.

Одна лондонська фабрика легкопадів подала в пресі до відома, що вдалося їй сконструувати зовсім новий рід легкопаду. Той легкопад лучиться з одягом та зовсім не спиняє рухів людини. Летун вкладає його на себе, як звичайний одяг. Кажуть, що новий рід легкопаду зовсім певний в ужитті. Ближчі подробиці, як уживати нового легкопаду, покищо держать у тайні.

ШКОЛА ТУРИСТИКИ В ПАРИЖІ.

Багато парижан запалилися до високогірської туристики. Тому, що багато молодих парижан взагалі не знають, як треба спинатися по горах, та тому, що багато є таких, які взагалі не матимуть змоги поїхати кудись у гори, в Парижі заложили школу високогірської туристики, в якій одні будуть учитися, як ходити по горах і скелях, інші зможуть „виладувати" свій темперамент. На „школу" винайняли окремий город до вправ, крім того винайняли кілька фабричних будинків й дахів високих камяниць, де по заведенні ріжних охоронних засобів аматори цього спорту зможуть відбувати небезпечні вправи.

ВОРУШНІ БІБЛІОТЕКИ В ТРАМВАЯХ.

Дирекція будапештенських трамваїв рішила кільканацять трамваєвих возів випосажити у спеціяльні уладження, щоби примістити в них найважніші та найпопулярніші мадярські твори. Ті трамваї будуть їздити по передмістях, де спеціяльно до цього призначені урядовці будуть випозичати бідному населенню Будапешту книжки. В кожній будапештенській дільниці така ворушна бібліотека буде появлятися двічі на тиждень. Позичати книжки будуть безплатно на підставі особистих виказок.

УБИВСТВО В МАҐЕРОВІ.

До мешкання 35-літнього Маєна Робеля, який мешкав у присілку Домичові коло Маґерова, вдерлися коло півночі якісь невідомі напасники, котрі виломили вікно й наставивши кріси, домагалися від купця, який саме вернувся зо Львова, грошей. Робель велів жінці дати напасникам 50 зл. Та бандити не вдоволилися тим і загрозили, що як він не дасть цілої готівки, то його застрілять. Робель дав 600 зл., усі гроші, які мав. Та й цього напасникам було ще мало й вони домагалися, щоб купець видав їм свій револьвер. Коли Робель дав бандитам револьвер, тоді один із бандитів приложив йому до уст дуло кріса й вистрілив. Після того бандити втекли. Робеля відвезли до Маґерова, одначе купець по дорозі вмер.

МУРАВЛІ ВИПИЛИ БОЧКУ ПИВА.

На місто Порт Дарвін в Австралії впала недавно дивна катастрофа, а саме справжня язва пажерливих муравлів. Ті біляво-жовті муравлі мають коло пів центиметра довжини та мають прицьому незвичайно сильно розвинені щоки, якими перетинають усе, що лиш на своїй дорозі стрінуть.

Муравлі добулися до маґазину одного бровару, в якому стояло кількадесять бочок із пивом. На другий день у маґазині залишився лиш... запах пива. Муравлі випили пиво і знищили до тла навіть бочки, з яких залишилися лиш металеві обручі. У повені пива затонула маса муравлів, одначе це не стримало інших муравлів у їх несамовитому поході.

Проти муравлів ужили мешканці Порту Дарвіна отруйних ґазів.

КРУП БУДУЄ НОВІ ФАБРИКИ.

В місцевості Кроненбурґ (Німеччина) почав Круп будову своїх нових фабрик, що будуть призначені до фабрикації корабельних панцирних плит. При будові фабричних будинків працює тепер 2 тисячі робітників. Коло нових фабрик будується водночас кольонію для фабричних робітників.

ПРИПАДОК НАЙКРАЩИМ ДЕТЕКТИВОМ.

Криміналісти знають добре, як воно часто трапляється, що припадок бере на себе найчастіше ролю детектива. Автім може й не припадок, лише вплив якихсь таємних немилосерних правил життя?

Незвичайно цікавий був припадок із німецьким убивником Геніґом. Завдяки незвичайній холоднокровності та зручності вдалося йому втекти з рук поліції. Утеча відбувалася по дахах берлінських домів і вкінці убивник пропав, як камінь у воді. Поліція попадала ще кілька разів на його слід, одначе він за кожним разом виховзувався з рук наче вуж. Даремне теж шукали його стежними листами.

Менш-більш два місяці після втечі Геніґа украв хтось одному возному у Штетіні ровер. Возний кинувся за злодієм та почав його здоганяти. Злодій перевернувся з ровером. Надходить поліцай, який, не зважаючи на те, що злодій грозить револьвером, арештує його та веде на полізію. Там негайно виявилося, що арештованим „невинним" собі злодієм роверу був відомий злочинець Геніґ.

У 1908 р. знайшли в Хемніц трупа якогось Креслера. Лікарська обдукція вирішила, що це було самогубство і трупа спалили. Тоді рідня вбитого почала шукати заповіту. Єдиним спадкоємцем Креслера була його наречена, Ґрета Баєр.

Кудиж поділася Ґрета Баєр?

Її знайшли у вязниці. Ґрету арештували під замітом, що вона вкрала з підручної каси директора захисту для вбогих 300 марок готівки та книжечку ощадности. Це викликало деяке підозріння серед рідні вбитого. Переведено ґрафольоґічні оглядини заповіту. Знавці не виключали, що заповіт сфальшований. Рідня внесла проти Ґрети скаргу, яка по кількох місяцях довела до того, що Ґрета призналася до вбивства нареченого та сфальшування заповіту.

ЧОЛОВІК - СИТО.

Так прозвали французи листоноша Донатієна Кріка, що виконує свою службу в містечку Орсінваль коло Валенсієн у Франції. Крік був кількакротно ранений підчас світової війни: насамперед гранатою, потім багнетом, кулею зо скоростріла і врешті відламком кулі. Від часу війни є він постійно під обсервацією лікарів і що тижня ходить до лічниці, де дають йому кілька застриків на скріплення. Загалом дістав він досі уже 2,000 застриків і тому прозвали його „чоловік-сито".

ЗВІРЯЧА МОРАЛЬ БОЛЬШЕВИКІВ

МОСКВА. — Большевицька влада ставить на найбільшому московському сквері, недалеко Кремлю, велику статую 14-літньому хлопцеві Павлові Морозову за те, що він видав у руки поліції свого рідного батька. Батько його був предсідником колхозу, а його синок був членом „молодих большевицьких пionірів". Одного разу синок підглянув, як батько сховав трохи збіжжя на прокормлення своїх дрібних дітей. Синок доніс про цей батьків „злочин" чекістам. Большевицький суд засудив „злочинця" на кару смерти і присуд виконали. Після того родина страченого батька вбила того виродного сина. Тепер большевицька влада ставить тому молодому донощикові великий памятник та заразом через пресу і радіо окричала його „великим советським героем". Большевицька влада ставить цього донощика як зразок для решти советської молоді та накликає її, щоби поступала таксамо, як молодий Павло Морозов.

ДАЛЬШІ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЖИДІВ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — Німецька влада зарядила, щоб усунути з народніх шкіл і університетів усіх жидів. Заразом влада наложила на жидів кару чотирьох міліярдів марок та заборонила жидам переводити ріжні торговельні трансакції уділами.

АНҐЛІЙЦІ ДУМАЮТЬ ПРО ПЕРЕСЕЛЕННЯ ЖИДІВ.

ЛОНДОН. — Анґлійська влада застановляється над тим, щоб у найкоротшому часі виселити з Німеччини жидів і поселити їх десь в іншім місці. Передбачають, що можна піднайти в полудневій Африці гарні території, на яких можна би було поселити жидів. Та заходить питання, хто покриє кошти поселення. Анґлійська влада думає звернутися до німецького уряду з проханням, щоб він кооперував у виселенні жидів, позволяючи їм забрати певну частину майна. В тій справі працює також американський амбасадор Кенеді, напираючи на анґлійський уряд, щоб той щось робив у тій справі, та обіцюючи піддержку від Америки.

ПАПА ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ „РАСОВОГО ПРАВА".

ВАТИКАН. — Папа римський вислав до Мусолінія і короля Емануеля листи з протестами проти впровадження „расового закону", на основі якого забороняється вінчання „арійців" з „неарійцями". Такий закон противиться католицькій вірі, говорив папа. Та Мусоліні і король не відповіли на ті листи.

ЯПОНІЯ ПРИГОТОВЛЯЄ НОТУ ДЛЯ АМЕРИКИ.

ТОКИО. — Японський уряд задумує в короткому часі вислати до Америки ноту, як відповідь на протест Америки проти виключення чужих економічних інтересів у Китаю японською владою. В тій ноті Японія хоче зазначити, що вона не думає виключати чужі інтереси, а навпаки, хоче дати всім народам, а також Америці пропорціональні можливості до економічної експанзії. Але рішальні економічні впливи в Китаю Японія хоче задержати таки для себе.

ФРАНЦІЯ ЗНОСИТЬ ЛЬОТЕРІЮ.

ПАРИЖ. — Новий французький міністер Рейнод зніс державну льотерію, яка від кількох літ захоплювала уми французів, даючи їм при кожнім тягненні кількох „міліонерів". Як причину до знесення льотерії міністер подав у першій мірі деморалізацію населення, яке через ту льотерію чимраз більше починало думати, що до багатства і добробуту можна прийти через газард і сліпе щастя.

ПОМЕР ҐЕН. ВСЕВОЛОД ЗМІЄНКО.

ВАРШАВА. — У військовому шпиталі помер у 53 році життя на вуглик (карбункул) ґенерал Української Армії, Всеволод Змієнко. Покійний скінчив російську військову школу й з вибухом революції відразу вступив до Української Армії як шеф штабу гайдамацької дивізії. Пізніше займав ріжні військові становища, а серед них був шефом штабу І. дивізії Січових Стрільців та шефом штабу 6. стрілецької дивізії, що вславилася в боротьбі з кіннотою Буденного. По закінченні війни він опинився в таборі інтернованих у Польщі. Хоч на прожиток мусів заробляти важко, то проте до кінця свого життя брав активну участь в українськім громадянськім житті.

ВИТТЯ ПОЛЬСЬКИХ ГІЄН ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

ВАРШАВА. — Польські ґазети далі ведуть кампанію за те, щоб зліквідувати рештки української автономної держави Карпатської України. Вони накликають мадярські війська, щоб не зупинялись на Ужгороді й Мукачеві, а йшли далі. Як притоку до цеї кампанії поляки використовують депеші кількох мадяронів з Америки, які нібито вислали до Польщі телеґраму з проханням допомогти „карпаторосам" вернутись назад до Мадярщини.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКА ПРОПАГАНДА

З витинків польських ґазет в Америці, котрі нам присилають наші читачі, можна набрати переконання про широко в Америці розвинену протиукраїнську пропаґанду з боку польських ґазет, орґанізацій і офіціяльних представників польської держави.

Польська преса в Америці властиво ніколи не відзначалася розумним наставленням до української справи. Редактори польських ґазет в Америці, зачитуючися польською пресою зо старого краю, заражувалися від тої преси україножерним наставленням і безкритично повторяли в Америці польські лайки проти українського народу в краєвій польській пресі. Одначе досі виступи проти українців були лише випадкові й тому не кидалися більше в вічі. Аж останніми часами їх стало в польській пресі в Америці так багато, що вони стали немовби правильною обстановою польської преси в Америці. Здається, як польська ґазета в Америці не полає українців, то вона не польська ґазета.

Завзяття проти українців доходить до того, що вживається для лайки проти українців уже не лише звичайних у польськім антиукраїнськім арсеналі політичних стріл, але й ріжних відірваних фактів з українського життя. Таких фактів буває багато в польськім суспільстві в Америці й бувало їх багато разів більше, ніж в українській іміґрації; а якби хтось хотів із того робити політичний капітал проти поляків, то йому не забраклоб амуниції. Та поляки на це не зважають і пишуть про відірвані факти серед української іміґрації так, начеб вони нічого не знали, наприклад, про Чолґоша. В своїй напасливості польські ґазети йдуть слідами польської преси в Польщі, що в таких випадках послуґується методами брукової преси й лучить із собою політиків українського народу зо злочинствами, з котрими загал українських політично свідомих мас не має нічого спільного.

Чому саме польська преса в Америці взялася останніми часами до цеї акції, можна легко догадатися. До цього вона зрештою інколи зовсім щиро признається, коли, наприклад, критикує польську телеґрафічну аґенцію за не давання польським ґазетам засобів до боротьби проти українців. Польська кампанія проти українців стоїть у тіснім звязку з польською кампанією проти українців у старім краю взагалі, а з польською кампанією проти Карпатської України зокрема. Польські ґазети в Америці до того лютують скажено через те, що вони відчувають, що поведінка Польщі в цій справі відбилася в Америці дуже відємно на публичній опінії про Польщу.

Польські ґазетні напасті на українців не відвернуть нас із дороги розкривання справжнього характеру польського урядування, а специяльно польських утисків супроти національних меншин. Виття польської преси в Америці заставить нас до тим живішої акції.

УКРАЇНСЬКИЙ НАПРЯМ БЕРЕ НА ЗАКАРПАТТІ ВЕРХ

(Надіслана стаття).

Справа Карпатської України це для культурного, а зокрема західньо - европейського світу, якесь незвичайне відкриття. Західньо - европейські, а вже передовсім французькі інтелігенти взагалі слабо розуміються на ґеоґрафії східньої, а навіть середущої Европи. Підчас світової війни була для европейських і американських політиків навіть Чехія якоюсь цілком незнаною країною і багато труду коштувало Масарика та Бенеша, заки вони тим панам витолкували, де та Чехія лежить і яке вона значіння має, зокрема коли йшло про розсадження Австро-Угорщини, союзниці Німеччини. А чейже чехів було докладно десять разів більше на світі, ніж є наших закарпатців.

Але дарма! Хоч, не хоч, мусять вельмишановні політики великих держав учитися докладніше ґеоґрафії середущої Европи, а тоді стрінуть на ґеоґрафічній карті і нашу невелику країну, яка одначе серед теперішніх обставин в Европі набирає такого великого значіння.

І так впливовий лондонський щоденник „Таймс" пише:

„Та нагла активність довкруги малої і майже невідомої країни має свою причину в тому великому значінні, що його може мати Підкарпаття для його сусідів на випадок, колиб у близькій будуччині політика Німеччини знайшла приязніше вухо у Празі, ніж це є сьогодня.

„Для Великої Британії справа та є важна в першій мірі з з цієї причини, як слушно зясував недавно в палаті послів сер Томас Інскіп (міністер оборони), що Велика Британія морально зобовязана ґарантувати кордони Чехословаччини згідно з мінхенським порозумінням. Велика Британія ставиться прихильно до домагань етноґрафічних, але цілком інакше дивиться на домагання, базовані на політичній чи стратеґічній підставі".

Досить, що Европа мусить, хоче, чи не хоче, заінтересуватися нашою гарною, багатою (а з убогою людністю) країною, а для декотрих держав цілком не є байдуже, до кого вона буде нарешті належати.

Очевидна річ, що найбільше полює на неї Мадярщина, яка стільки століть висисала з неї всі життеві соки та й дальше хотілаб висисати їх з неї.

Зокрема має вона аж 50,000 безробітних півінтеліґентів, яких би радо туди післала. Чехи всадили на Підкарпаття своїх 40,000 Пепічків, то мадяри думають собі, що вони моглиб всадити туди ще 10 тисяч більше своїх „бетярів". А їм там треба всадитися ще й тому, що подалиб собі через верхи Карпат дружні руки своїм „братанкам" полякам з Галичини. Чи їм цього так дуже потрібно, це не таке важне, але важне воно для „братанків", які самі від ссбе цілком за тим краєм не тужать (сказано: „на дябла нам еще 700,000 русінув венцей!"), але з цілого серця радіб, щоб мадяри тих 700,000 українців убрали в шори і так її зазубили, щоб їм раз на все відхотілося якоїсь „самостійної України". На те конто і на ту ноту майже всі польські ґазети просто аж ревуть, що Закарпаття мусить мадярам припасти!

Якеж невидане диво! Приналежні до одного народу, кричать ґвалту, щоб землі іншого народу третій нарід заграбав!

Справді! Таку безсторонність, таку любов ближнього (в тім випадку „того третього") годі знайти у цілій всесвітній історії.

Чомуж польські журналісти так бояться тої самостійности (хоч і неповної!) нашого Підкарпаття?

Вони вважають, що, поперше, воно може стати українським Піємонтом, то є осередком соборницьких змагань українців, а друге, що воно, підпавши під вплив Німеччини (посередньо через Чехію і Словаччину), може колись стати військовою оперативною базою для Німеччини, котра вже й так загрожує Польщі від заходу.

А дальше: Німеччина може дістати в той спосіб близький звязок з Румунією, котру легко для себе може позискати, а згодом із Великою Україною, коли та по недалекім уже розпаді царства Сталіна пічне свою самостійну політику, може і не таку дружну для Польщі, хочби лиш через тих 141 розвалених православних церков, про котрі говорить інтерпеляція галицького посла д-ра Барана.

Звязків з Румунією треба Німеччині конче через нафту, а ближчого доступу до Великої України треба Німеччині через українське збіжжя, та ще через те, що туди веде дорога до Кавказу та до тамошніх бездонних нафтових джерел.

А хтож би не продав свого збіжжя й своєї нафти за добру валюту, за сукно, добру зброю, повзи та літаки?

Правда це, що і в Польщі є напрям т. зв. „прометейців", що буцімто помагає поневоленим народам Росії до визволення з московських оков. Та один з таких „прометейців", Адольф Бохеньскі, дуже здемаскував себе, віддаючи (хоч сам іще в руках не мав!) Підкарпаття в мадярські руки, а друге, такі „прометейські" пляни, як п. Бохеньского щодо В. України, є вже всім добре знані і він хоче з Великої України прогнати большевиків, а ті землі, котрі там належали колись до польських дідичів, назад тим дідичам, або їх потомкам віддати. Нема що казати: гарний це „прометеєць!"

Але вертаймось до нашої Карпатської України. На чолі її уряду стоїть свідомий українець о. Волошин як премієр-міністер. Його покликання на це відповідальне місце повитали юрби народу великими маніфестаціями та співами „Ще не вмерла Україна". Багато людей плакали з одушевлення. Його секретарем є адвокат з Мукачева, д-р Комаринський, той самий, що перед адміністраційним трибуналом у Брні так побештав чехів за те, що не позволили вчительському товариству в Ужгороді назвати себе українським.

Але тепер переконуються чехи на власній шкірі, що то за люди ті „русове", що вони їх досі підпирали та гроші у їх ґазети тисячами пакували.

Перший карпатський премієр, Бродій, показався мадярським аґентом і сидить уже за кратами. Комісія чехословацького сойму вже його видала судові. За ним піде здається другий кацап, міністер, україножер першої кляси, Фенцик. Наш карпатський уряд розвязав усі партії та опечатав усі їх акти. Цікавих фактів довідається суд, звідки то такі суми напливали до кацапських редакцій. Бож не лише чеські корони садили туди наївні чехи.

Польські ґазети дуже нарікають, що тепер у Карпатській Україні взяв гору український курс. Може ще так виразно не сталось, але вже чеська влада пізнала, що кацапи — це зрадники мадярони.

Юрій Горовенко.

ВІЙНА ПРОТИ МАДЯРІВ ТОМУ 90 ЛІТ І УЧАСТЬ У НІЙ УКРАЇНЦІВ

(1)

Поляки проти словян.

В 1848 році в Австрії вибухла була революція. Цісар Фердинанд зрікся престола в користь Франца Йосифа. Мадярський сойм проголосив мадярський престіл опорожненим, а вступлення цісаря Франца Йосифа — узурпацією. Мадяри хотіли проголосити провідника повстання, Кошута, королем Мадярщини під іменем Людвика IV.

Проти мадярів виступили всі словяни, серби, хорвати, словінці, лише поляки станули по боці мадярів, проти словян. Вони висилали своїх повстанців через Карпати на Мадярщину до свого ґенерала Бема, а рівночасно слали до цісаря Франца Йосифа вірнопідданські поклони: „Пши тобє, пане, стоіми і стаць хцеми".

В Мадярщині віддавна були неспокої, а приходило до них найбільше з того, що засліплена партія, яка була при владі, відмовляла права всім словянським народам, які жили в Мадярщині, намагалася накинути їм свою мову, свої звичаї, релігію. Словяни противилися тому насамперед правними засобами. Та що в мадярськім соймі мадяри мали більшість (хоч у Мадярщині тоді було менше мадярів ніж словян), то словяни даремне ждали справедливости від того чужого племени, яке (як і тепер у 1938 р.) хотіло панувати також і над нашими братами, що жили у північній частині Мадярщини, в Мармарощині, Берегівщині. Ужгородщині, Земплинщині, Шарищині та Пряшівщині а було їх тоді там яких 600,000. Таксамо хотіли мадяри старшувати над сербами, хорватами, словінцями та словаками. І тим народам не оставалось нічого більше, як схопити за зброю і на заїлих мадярах вимогти свої права. Початок зробили серби у південно-східній Мадярщині. За сербами пішли хорвати. А треба знати, що кожний серб і хорват якнайкраще вправлений в орудуванні зброєю. Ця завзятість хорватів допомогла їм багато, що баном (ґубернатором) Хорватії та Славонії іменував цісар їх земляка, барона Єлячича, людину тілом і душею віддану свому народові, якого всі любили. Єлячич подавав руку мадярам кілька разів до згоди, та вони, засліплені, обставали при своїм, не хотіли погодитися. **Тому Єлячич зібрав стотисячну армію, перейшов ріку Драву та пустився в похід проти мадярів.**

Словацька відозва до українців.

В північно-західній частині Мадярщини стали рухатися словаки, основували „Словацьку Раду", яка видала відозву до словацького народу, а другу **українською мовою** до **українського народу в Мадярщині.** Відозву цю помістила чеська ґазета „Народні Новіни" латинкою. У відозві сказано:

„Брати Русини! Ссусідство наше з Вами, спорідненя з Вашим народом, наші спільні нещастя кажуть нам, словакам, зголоситися до вас статочних і жвавих русинів. Наш словацький нарід схопив уже за меч, щоби своїх прав народніх проти мадярів боронити. Не треба Вам говорити довго про нещастя, яке стягнули мадяри на Ваші церкви, школи, звичаї, все Ваше народне життя. Мадярське мінінстерство постановило зробити Вам те все що і нам: згнобити народне життя, мову, звичаї, памятки, словом, знищити наш і Ваш нарід. За мадярським правом не сміє русин обстати за своєю справою, має відректися солодких і милих звуків рідної повноцвітної мови, а звязатися з малим, вигибаючим мадярськи народом. Те саме і нам. Та ми задуали визволитися від тієї довгої тиранської смерти, або відразу згинути у відважнім бою. До того бою кличе нас серб, хортат, усі південні словяни. **До того бою закликуємо ми Вас, братів наших руських, що живуть у Татрах.** Ви, так як і ми, гонені (переслідувані) мадярами.

„Нуже встаньте і Ви, схопіться хоробро проти мадярського тиранства, яке заперечує Вам усе, що для Вас святе, що Вам приносить щастя і добробут. Злучіться з нами і покажіть світові, що є ще в Татрах руський люд, руського серця, руська гаряча кров, руська любов до руського вибраного народу. **Покажіть світові, що готові кров прилити за свою віру, мову і свою народність, за славу, свободу і щастя русинів.**

(Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. Звичайні збори Сестриціва Благовіщення, від. 125., відбудуться в неділю, 20. листопаду, в год. 12:30 сполудня, в парохіяльній галі при Оклей і Райс ул. — А. Куропась, предс.; Р. Попадюк, кас.; І. Подола, секр.

ДУМАЙЛО

Оповідання.

(За Анцеґрубером).

(7)

Мідецький перший прийшов до Лаврикової. Вона приняла його дуже неласкаво і накинулася на нього за його безбожність. Ледви позволила йому сісти на стільчику при кінці ліжка коло ніг. Коли надійшов хлоп Райда, вдова привиталася з ним дуже сердечно і приневолила його сісти коло ліжка в головах. Так ласкаво принятий хлоп сидів у тої багачки на почеснім місці. Його тішила лють і упокорення міського панича. Хвилями закидав оком на обстанову хати, на образи, і ломив собі голову питанням, яку все те може мати вартість. Думав, що ліпше булоб з усім тим зробити: задержати для себе, чи продати?

Тітка зажадала від Павла, щоб він розказав їй про небіжку її сестру, свою другу маму. Вона ще не знала, що то значить, як він стане оповідати, як розпустить свій язик. Він оповідав скоро, довго і дуже мотав, так, що з тої повени слів дуже тяжко було повихапувати поодинокі думки. Який між ними звязок, ніхто не вгадав би. Стару від того розболіла голова, піт виступив на ціле тіло. Вона намагалася лежати спокійно, щоби братанич не зміркував, яка вона розчарована. Студент сидів будьтоби байдужий на те все, що коло нього діється. Лиш крадьки заслонив уста кляпою свого плаща і силоміць душив рукою свій живіт, щоби не вибухнути голосним сміхом.

Старій таки поталанило раз перебити оповідання Павла. Вона стала нарікати, що не має дітей.

— Якби були діти, то останні хвилини життя булиб миліші і не так прикро булоб умирати. Як нема дітей, то вмирання є подвійно і потрійно прикріше. Чоловік такий опущений, такий самітний, між чужими! І мому мужеві, коли після двацятьлітнього подружжя вмирав, було невимовно прикро, що не лишає по собі дітей.

Думайло сидів і слухав мовчки. Лише думав і кивав головою. Коли стара замовкла, він покрутив головою і сказав:

— То дивне, що вуйко не придбав ні одної дитини! Ще дивніше те, що ви не мали дітей щойно відтоді, коли вийшли замуж. Як ви ще були дівчиною, то бувало інакше. Ваша рідна сестра казала мому татові...

Не договорив. Стара, хоч яка слаба, раптом підвелась і показала рукою на двері. Студент схопився, вхопив Думайла за ковнір і вивів його до сіней. Зачинив за собою двері, обіймив Павла за шию, виціпулвав його і сказав:

— Ти мій найліпший приятель, бо ти зробив те, що тітка свій маеток запише мені. І тобі щось з того капне, бо такої прислуги я тобі не забуду! По цих словах студент скинув Думайла зо сходів і вернувся до тітки. Коли прийшов нотар, тітка записала свій маеток Романові Мідецькому.

Скинений зо сходів Думайло знайшовся на шляху до свого села. Нагадав собі, що вже ціле село запросив був на бенкет у своїй міській хаті, тільки ще не сказав, коли цей бенкет буде. Тепер він знав, що ціле село довго буде з нього сміятися. Думайло став проклинати свою звичку і клявся, що вже ніколи не буде думати. Нехай усі річи будуть такі які вони є, а він уже дивитися на них не буде. Він усе дивувався, що льон цвите синім квітом, ріпак жовтим, гречка білим. Дивувався, що вони ніколи не поміняються красками, так, щоб цього року гречка цвила так, як льон торік, льон так, як торік ріпак, ріпак як гречка. Вийшовши з міста, Думайло ішов полем. Ані не глянув у бік. Хоч би йшов попри білий льон або синю гречку, не побачив би цього.

— Вже не буду думати, не буду питатись і не буду говорити того, що бачив, що знаю! Нехай собі всі баби будуть старі і поростуть вусами, нехай усі дівчата мають дітей досхочу! Я буду мовчати, начеб води в рот набрав.

Думайло вже не молодий був тоді, коли в хаті Лаврикової котився зо сходів. Він уже слабий був і така пригода не пройшла без прикрих наслідків, так, як це бувало, коли ще був молодий і крепкий. Він добре потовкся. До того ще прийшов жах, коли раптом подумав, що через своє думання втратив хату, втратив маеток, на старість так йому потрібний. Коли прийшов до хати, впав обезсилений. Його поклали до ліжка і покликали лікаря. Лікар записав йому якусь медицину у фляшці і казав пити по ложці тричі на день.

Медицина була як вода, тільки що в смаку прикра і Думайло дуже кривився, заживаючи її. Щоб йому не так прикро було ту медицину пити, другої днини лікар записав її ще раз, та з якимсь солодким додатком. Через той додаток медицина зробилася рожева. Хоч Думайло поклявся був ніколи більше не думати і не питати, він пробудившися по цілоденнім сні, підвівся і, побачивши коло себе свіжу фляшку, взяв її в руку і спитався:

— Не збагну, чому воно так. Нині маю ту хоробу, що й учора мав. Як то може бути, щоб на одну хоробу в четвер помагала медицина чиста як вода, а в пятницю рожева?

Саме тоді у Думайла був лікар. Він сказав:

— Твою недугу вилікую. Твого думання не вилікує ніхто.

— Мабуть так буде, пане докторе. Проти думання ніхто не має ліків. Я дуже тішуся, що в мене це думання пробуджується наново. Як воно вкинуло мене в нещастя, то й витягне з нього. Це думання наводить мене на найріжніші думки і вони не позволяють мені набити собі голову якоюсь одною думкою, через що, як я чув, неодин божеволіє. Кажу вам, дуже тішуся, що моє думання вже зачало рухатися.

Коли Думайло по хоробі знявсь на ноги, він лишився думайлом. Вийшовши по недузі з хати, зайшов до сусіда, де вродилося теля. Думайло сказав до сусіда:

— Це цілком так, як в людськім житті. На світ кожний приходить телятком. Та чи з нього буде бик, віл або корова, треба виждати.

— Колиж бо й так може бути, що хтось увесь свій вік лишиться телятком, — замітив сусід.

— Буває, безперечно буває, — додав Думайло. — Та як би ножиці вміли думати, то не обзивались би, коли хтось вдарить у стіл!

(Кінець).

УСІ ЯК ОДИН НА МАНІФЕСТАЦІЙНИЙ ПОХІД

вулицями міста Ню Йорку

У СУБОТУ, 19-го ЛИСТОПАДУ 1938 РОКУ,

ГОЛОВНИМ ПРОМОВЦЕМ НА ПРОТЕСТАЦІЙНОМУ ВІЧУ ПРОТИ ПОЛЬЩІ БУДЕ Д-р ЛУКА МИШУГА,

що вертається з Европи якраз перед маніфестацією.

•З ДНЯ•

ЧИ МОЖНА ГОВОРИТИ З НИМИ НА РОЗУМ?

Наші читачі пересилають до редакції витинки з польських часописів, з яких виходить, що поляки по всіх кутках світу не лише не осуджують варварських учинків своїх братів у Польщі, але ще беруть їх в оборону. А крім того вони дикою лайкою накидаються на українців за те, що вони сміють ставати в обороні гнетених і кривджених українців.

Клівлендський „Дзєннік Звйонзкови" в своїй редакційній статті говорить: „На жаль, американські українці, які здалека повинні краще розуміти ситуацію, даються також захоплювати тим берлінським агітаторам і в дальшім бігу самі виступають проти Польщі, в якій українцям є ліпше, ніж було денебудь передтим".

А клівлендські „Вядомосці Цодзєнне" зачинають свою статтю, „Польскі прометеїзм", такими словами: „Польща все відзначалася прометеїзмом, себто посвятою за інші народи"... А далі говориться, як то „Польща старалася про увільнення України".

„БЗДУРИ".

Читаючи ці нісенітниці, чоловік тільки здвигає плечима і питається себе: Чи ті люди здорові на розум, чи може в них припадок масового божевілля? Писати, що українцям під Польщею краще, ніж їм було денебудь передтим, може тільки крайньо лицемірна або божевільна людина.

Розбишацька польська влада знищила всі українські народні школи на західньо-українських землях. Вона викинула всіх наших людей з адміністрації. Вона нищить наші кооперативи, читальні, спортові організації. Вона не допускає українських студентів до шкіл. Вона знищила 173 українські церкви; вона переводить варварські „пацифікації" на наших безборонних людях, катуючи в немилосерний спосіб старців, жінок і дітей. Всі ці жорстокості доказані не лише нашими людьми, але й чужинецькими кореспондентами. Чи супроти тих подій людина з дрібкою совісти та з глуздом у голові буде твердити, що „українцям під Польщею ліпше, ніж їм було денебудь передтим"?

ПОЛЬСЬКИЙ „ПРОМЕТЕЇЗМ".

Такаж безсоромно брехлива є думка, що Польща колинебудь боролася за добро інших народів. Ми знаємо дуже добре, що польська політика цілий час відзначалася великою захланністю і безоглядністю. Виключно себелюбні мотиви, жадоба наживи і грабіжу рішали в польській закордонній політиці. Кожний раз, коли польський вояк ставав на українську землю, він грабив українське населення, кривдив місцевих людей та зневажав їхні національні почування. А польська політика водночас голосила, що отсе „росте Польща", „здійснюються польські мрії від моря до моря". Про потреби українського населення ніхто ніколи з польських політиків не думав. А в останній закарпатській кризі висловились найрішучіше проти автономії Закарпаття навіть такі нібито українські „приятелі", як Бохеньскі і Бончковскі, які довгі роки задурювали українців кличами „за вашон і нашон вольносць".

„ЗА НАШУ І ВАШУ СВОБОДУ".

Як виглядає той польський „прометеїзм", може послужити як ілюстрація хочби й отсей польський голос: Дня 26 жовтня ц. р. підчас передвиборчих зборів виголосив промову президент міста Львова, д-р Станислав Островскі. У своїй промові, яка була подана в усій польській пресі, він сказав:

„Справа бльоку, зєдиненого спільною ідеєю великодержавної Польщі, набирає відповідного виразу в обличчі української проблеми. Не можемо українців виселити так, як це вчинили Совєти, переносячи масами українців на ибір; зате ми схильні помогти їм здобути власну державу, але за Дніпром. Та геть їх від наших земель! Руку, що витягнеться по них, зломимо!"

Ось так виглядає цей польський „прометеїзм". У цинічний спосіб поляки самі признаються, що хотілиб виселити нас усіх на Сибір, так, як це роблять москалі, але тому, що не мають Сибіру, не можуть цього вчинити. В безсоромний спосіб також признають, що моглиб нам признати нашу державу, але... аж за Дніпром. А все, що по правім березі Дніпра, вони заздалегідь зачисляють до свого. А по правім березі Дніпра є значна більшість нашого народу, коло 30 міліонів. Це все захланна Польща приписує собі! Хіба не повинно за такий „прометеїзм" зо сорому лупати лице кожного чесного поляка?

МИ МАЄМО СВІЙ ПРОМЕТЕЇЗМ.

Зрозуміло, що супроти того загального польського божевілля нам, українцям, не лишається ніщо інше, тільки на їх аргумент сили поставити свій аргумент сили. Льоґіка й етика поляків так страшно ріжняться від льоґіки й етики здорово думаючих людей, що тільки сила може рішити, хто правий.

Ту засаду сили впровадив ніхто інший, тільки самі поляки. Вони не лише жорстоко давлять нас, але глумляться над нашою правдою. Вони вказують нам на чорне і силою приказують вірити, що це біле, забуваючи на багатомовний досвід з ірляндцями, які вибороли собі волю біз нічиеї помочи, і то з противником, десять разів сильнішим від поляків...

А на адресу тутешніх, американських поляків, ми можемо сказати їхніми словами: Час, щоб американські поляки висказалися, чи дорогі їм свободолюбні американські засади, чи ні? Чи льояльність до польських розбишацьких засад вяже їх більше, ніж льояльність до гуманних засад американської цивілізації, які то засади забороняють чинити іншим людям кривду.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З нагоди арештування в „Українськім Народнім Домі" в Ню Йорку.

Від початку листопаду 1938 р. розписуються українські й неукраїнські ґазети про арештування в Українській Галі в Ню Йорку, тобто в домі під ч. 217-219 Іст 6-та вул. Ворожі ґазети користають із цієї нагоди, щоб накинутися лайкою з неправдивими вістками про цю подію, приписуючи участь або відповідальність за злочини одиниці цілим орґанізаціям, або й українському загалові. А правда така: Детективи федерального уряду Злучених Держав арештували чотирьох молодих людей, між ними і Дмитра Ґулу, родженого в Галичині із батьків українців. Арештованим закидають убивство схопленого молодого чоловіка Фріда та спалення його тіла в печі в пивниці Української Ґалі. Крім того закидають їм схоплення двох інших молодців і перетримування одного з них в пивниці Української Ґалі. Окружний прокуратор не вірить, що Ґула й інші спалили трупа в пивниці. Пізніше арештовано ще Дениса Ґулу, батька Дмитра, закидаючи йому обезпечування ріжних людей і побирання за них посмертного, коли деякі із обезпечених припадково повмирали. Коли все те правда, арештованим грозить навіть кара смерти.

Висновок і пригадка: Злочин не оплачується. Але те, що може статися серед іншого громадянства, може теж притрапитися й українському громадянству. Злочин не є виключним привілеєм одного народу.

Хто є Ґула і чим був Народній Дім для нього?

Ні Денис Ґула, ні його син Дмитро не брали ніколи участи в житті української громади. Денис Ґула винаймав від управи Народнього Дому самий спідній поверх („бейзмент"), і там уладив свою гостинницю, тобто так звану „бару" й пиварню. З боку був вхід до пивниці, де приміщена велика піч для огрівання цілого дому. Денис Ґула платив управі Народнього Дому 250 дол. комірного місячно. Дмитро помагав деколи свому батькові продавати пиво. Управа Народнього Дому не вмішувалася в діла свого комірника, бо це не її діло. Народній Дім із своєю галею до танцю, на вистави й концерти був під постійним наглядом поліції, а й гостинниця Ґули підлягала під цей самий законний припис.

Висновок: Не кожен громадянин має спромогу бути сторожем моральности другого громадянина. На це є законні чинники, котрі виконують свій обовязок як професію і мають за це нагороду. Отже не кожен українець, ні навіть нюйорська громада, ні дирекція Народнього Дому має спромогу чи обовязок підглядати чи слідити тайні вчинки інших і за них брати відповідальність. За вчинки відповідає той, хто їх поповнює.

Хто є власником Української Ґалі, званої Українським Народнім Домом в Ню Йорку?

Від 1928 р. власником дому ч. 217-219 Іст 6-та вул. в Ню Йорку є корпорація Українська Розбудовна Спілка, по анґлійськи: Юкрейнієн Девелопмент Корпорейшен. Вона має 37 членів, між ними найбільше українське нюйорське товариство, „Дністер", від. 361 Українського Народного Союзу, а воно саме обіймає коло 700 людей. Кожен, хто купить уділ в корпорації за 1 дол., може стати її членом і мати право голосу звичайно раз на рік та вибирати дирекцію. Дністер має найбільше уділів, бо аж 183, і має стільки голосів, що перевищує всіх інших членів разом. І Дністер фактично вибирає дирекцію Народнього Дому. На 1938 рік вибрані до дирекції: Василі Лазута, голова; Андрій Свитак заст. голови; д-р Семен Демидчук, секретар-скарбник; Ілля Гузар, член.

Сказав нюйорський прокуратор секретареві корпорації: „Ми нічого не маємо проти Української Ґалі, ні проти дирекції. Українська громада має гарне імя. Чому після арештування Ґули ви не маєте віддати гостинницю чесному громадянинові з добрим іменем та провадити дальше підприємство?"

Хто утримує Народній Дім?

В Народньому Домі приміщених поверх 20 українських товариств. Деякі є центральними орґанізаціями із відділами по інших стейтах. Є там дві робітничі юнії, один пост Американського Леґіону. Цей пост дістав на памятку машиновий кріс, здобутий в часі Світової Війни від Німців. Кріс, як і інші, взяла поліція; ґазети розкричали, що це бандитські прилади. Підо впливом такого крику страх напав на декого із українців. Вони дораджують утечу із Народнього Дому всім українським товариствам, а водночас мріють про будову нового, вигідного, модерного українського дому в іншім місці.

Противна дука: Відважний чолоік від небезпеки не втікає, а старається її побороти. Розтіч сили не дає, навпаки, її руйнує. Від себе самих не втечемо, українського імени не відкинемо. Його треба очистити добрими ділами і проступванням неправдивих наклепів. Величавий Народній Дім збудуємо, коли разом зійдемося, обговоримо наші помилки й занедбання і на помилках навчимося правильного підходу до справи.

С. Демидчук.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

АЛЕНТАВН, ПА. Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147., відбудуться в неділю, 20. листопаду, на гали парохіяльній, 803 Front St., в 2. годині пополудні. Просимо членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Просимо членів вирівняти свої вкладки, бо наступного місяця відбудеться контроля. Довгуючі члени, що не заплатять своїх вкладок до 25., будуть суспендовані. Також просимо родичів платити за свої діти що місяця, бо знаєте, що дитячої каси нема, а секретар не має звідки за чужі діти платити. — Й. Матковський, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

Й. Й.

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА

Голосять дзвони у верховині...
Це свято гір.
Всюди прапори жовто-сині
Чарують зір.

Народ святочно йде рядами,
А ліс шумить,
Гей, бо тут оля між горами,
Серце горить.

Гей, бо тут воля між горами,
Радісний день
Розносить славу по всіх хатах
Ген, ген, ген, ген...

Гей, бо тут воля України
В яслах лежить,
В тих диких горах у руїнах
Зоря горить.

Хтож би сказав був, що Україна
Воскресне там,
В тих диких горах, у руїнах,
Місці орлам?

І буде буйний вітер віяв
Ген із Карпат
На Буковину і Поділля,
Де наш брат.

На широкі степи гей там,
Над Дніпро...
Гей, повій, буйний, із Карпат
В рідне село!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Звіт з Протестаційного Віча.

На недавно відбутих протестаційних вічах в Дітройті фінансовий стан був такий:

На перших зборах зложили товариства і поодинокі люди $61.50. 23 жовтня на вічу зо вступу при дверях $31.66. Зо збірки підчас протесту $81.57. Разом $174.73.

Цілий розхід при уладженні цих віч був такий: Телеграми 29. вересня $46. Телеграми 23 жовтня $32. За винаймлення салі $25. Оголошення в „Свободі" і місцевих газетах $8.90. Оголошення через радіо $5. Видатки Комітету і бесідників $5. Дрібні видатки $5. Разом $126.90.

Чистий дохід у сумі $47.83 вислано до Обєднання на фонд порятунку Карпатської України.

Д-р А. Т. Кібзей.

МІНЕАПОЛІС, МІНН.

Віче в справі Закарпаття.

Дня 25. жовтня відбулося віче в домі „Просвіти" в справі Карпатської України, вкупі з приїздом до нашої громади дорогого гостя зо старого краю, полк. Романа Сушка. Віче відкрив п. І. Олійник та покликав на голову проф. А. Грановського. Покликаний голова, побачивши на салі серед присутних аж пять священиків, попросив їх усіх до президії віча. Серед священиків були такі: о. І. Іванців від укр. грек. кат. церкви закарпатських українців, враз з його приятелями зо стейту Індіяна; о. С. Гринюх з укр. гр. кат. церкви; та о. П. Корсуновський від укр. прав. церкви. Серед них засів теж полк. Р. Сушко.

Проф. А. Грановський у своїй короткій промові сказав присутним, що ми тут на американській землі маємо повне право домагатись для нашого народу повних прав. Во фактично ті права були забезпечені переможними державами по війні, але їх державі-наїзники поламали.

Далі він попросив до слова полк. Р. Сушка, котрого публика привитала бурею оплесків. Передавши привіт з рідних земель, полк. Сушко виголосив одногодинний реферат, у якому представив положення України на міжнародньому ґрунті. Далі бесідник представив не лише чужі сили, що працюють на нашу згубу, але також свої внутрішні, які своєю розкладовою роботою стараються здеморалізувати нашу суспільність. Нашим обовязком є творити українське вояцтво, щоб нас неприготованими не захопила слушна хвиля.

Потім забирали голос усі приявні пароxи і висказували своє співчуття з визвольними змаганнями нашого Закарпаття. Віче закінчив священик із Закарпаття, о. І. Костелів, молитвою Отченаш, а також відспівано „Не пора". Секретарями віча були: И. Ковалів і К. Качмарова.

И. Ковалів.

БЕЗПЛАТНІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СИФІЛІС.

„Сифіліс можна виліковати". Під таким заголовком вийшла брошурка, котру видало Бюро Публичного Здоровля Злучених Держав.

Називаючи цю дуже небезпечну і заразливу недугу „великим убивником", згадане бюро вказує на факт, що звиш сто тисяч осіб гинуть кожного року внаслідок сифілісу. Дальше, що один на десять випадків божевілля та один на сім випадків осліплення походить від сифілісу. Однак майже кожне занедужання на сифіліс можна виліковати, якщо пічнеться курацію завчасу.

Кожна людина повинна бути обзнайомлена з основними фактами цеї недуги, її причинами, поширюванням та лікуванням.

Пишіть до Чужомовного Інформаційного Бюра Foreign Language Information Service, 222—4th Avenue, New York, N. Y. а брошурку про сифіліс (англійської мовою) вишлеться вам негайно безплатно.

ФЛІС.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372., відбудуться в пятницю, 18. листопаду, в годині 7:30 ввечір. Проситься членів прибути конечно на ті збори, бо є дуже важні справи до полагодження. — В. Ярема, предс.; В. Реновець, кас.; Д. Семенюк, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 252., відбудуться в неділю, 20. листопаду, в годині 12:30 вполудне, в гали при 1944 Ірі вул. Проситься членів, щоби заплатили вкладки до Союзу, бо в противному разі будуть суспендовані. — І. Маґас, предс.; Н. Батюк, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42., відбудуться в неділю, 20. листопаду, в год. 2. пополудні, в льокали У. Н. Дому, 237 Hope Ave. Проситься всіх членів і члениць прийти на ці збори, бо маємо важні справи до рішення. Довгуючі члени, не забувайте, що місяць листопад це останній місяць у цім році, в котрім замикається рахунки до провірення контр. комісії. Тому старайтесь вирівняти вашу залеглість в цім місяці. Хто з членів забрав тикети на минулий баль, або кому післано почтою, то прошу принести гроші або звернути тикети на цих зборах. — Петро Головачук, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5., відбудуться в пятницю, 18. листопаду, в год. 7:30 ввечір, в гали Укр. Дем. Клюбу, 30-10 — 32 вул. Проситься всіх своїх, місцевих і позамісцевих, членів і члениць явитися на збори, а головно всі ті молоді члени, котрі переступили до старших членів, і ті, котрі мають пертсеупити. Пригадується членам, щоби до кінця року вирівняли свої довги; в противнім разі з такими членами відділ поступить згідно зо статутом. Хто має приятелів, знайомих або діти, котрі ще не є членами Союзу, просимо вписати на цих зборах. Не приявний на тих зборах член чи урядник підлягає карі після статуту. — М. Ґалан, предс.; А. Климишин, кас.; П. Барнич, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім . Івана Франка, від. 97., відбудуться в неділю, 20. листопаду, в 2. год., в галі церковній, 47 Hope Ave. Кожний член має прийти на збори і заплатити балевий тикет; ті, що взяли тикети на розпродаж, мають прийти і звернути гроші або тикети назад. Довгуючі члени мають прийти і вирівняти свій довг, щоби не перетягати довгу в книжках на другий рік. — Т. Скоробогатий, пр.; М. Табачук, секр.-кас.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 347., відбудуться в неділю, 20. листопаду, в гали, де звичайно, в 2. годині пополудні. Проситься всіх членів прийти на збори. Довгуючих членів напоминається, щоби прийшли заплатити свої залеглі вкладки, щоби довгу не переносити на другий рік. — М. Романюк, предс.; Т. Ковальський, кас.; Г. Тимчій, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Звичайні місячні збори Тов. Любов, від. 370., відбудуться в суботу, 19. листопаду, в гали церковній, 127 Парк ул. Збори пічнуться точно в годині 7. вечором. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Так само просимо, хто має своїх рідних або знайомих, привести на збори, а ми їх радо приймемо в ряди Союзоців, а ви отримаєте нагороду за свій труд. Довгуючих проситься вирівняти свої залеглости, бо в противнім разі поступимо після статуту. — Петро Воляник, предс.; І. Ліпцан, кас.; Й. Децембер, секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У Трентон, Н. Дж., помер дня 9. листопаду член Тов. Січи ім. Богдана Хмельницького, відділу 245. У. Н. Союзу,

ВАСИЛЬ ВЕЛИКІ.

Прожив всього 53 років. Покійний походив з Галичини з село Туринка, повіт Жовква. За життя покійний цінив понад усе змагання дорогої нам Батьківщини; в слушних випадках був нераз першим жертводавцем.

Похорон відбувся 11. листопаду. В похороні взяли участь члени згаданого Тов. в злуці з членами місцевого Тов. ім. Тараса Шевченка, бо він там тaкож належав.

Покійний осиротив жену тут в Америці і брата у краю.

В. Й. П.!

Йосиф Квасній, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(59)

Убивши льва, Тарзан поставив одну ногу на його мертве тіло і вже хотів по старім ловецьким звичаю видати з себе окрик перемоги, коли до його вух долетів пронизливий крик Марії. Миттю Тарзан повернувся і мов блискавиця подався до того місця, звідки доходив голос. Він знав, що їй грозить небезпека. Нетри вночі були повні небезпек.

Марія тимчасом з цілої сили втікала перед львицею. А львиця бігла за нею лише кільках кроків позаду. Вона могла лиш одним скоком досягнути Марію. Та видно, знаючи добре, що її жертва не може втекти, львиця не поспішала з нападом, а любувалася смертельним переляком своєї жертви. А Марія втікала, хоч сама не вірила, що це на щонебудь придасться.

Вона вже навіть хотіла пристанути і зачекати на львицю. Утеча видавалась їй такою марною! Та всетаки вона бігла вперед. Просто їй не хотілось так цілком без останньої напруги піддаватися в пащеку львиці. Інстинкт самозахованчий ділав у ній до самого кінця, хоч розум диктував щось інше. Та втім Марія зачепилася за корінь і впала.

Падаючи, вона вдарилась головою до пня дерева і на хвилю втратила притомність. Немов дбаючи хотіла їй заощадити дальшого страху і муки. Львиця скочила на неї та, бачучи її непритомність, затрималась. Вона почала обнюхувати тіло Марії і сама не знала, що далі робити. Якби вона здобула Марію в боротьбі, то не вагаласй. А так вона лиш обнюхувала її.